

¹ Hrvatsko katoličko sveučilište u Zagrebu;

² Klinika za ginekologiju i porodništvo Kliničke bolnice Sveti Duh u Zagrebu;

³ Akademija medicinskih znanosti Hrvatske

DOC. PRIM. DR. FILIP DRAŽANČIĆ **U ZAKLADNOJ BOLNICI U ZAGREBU 1942.–1945.**

Dubravko Habek^{1,2,3}, Marko Mikulec¹

Uvod

Hrvatska institucijska i personalna ginekološko-opstetrička medikohistoriografija obrađivana je posljednjih desetljeća, posebice od strane Vladimira Bazale, Vladimira Dugačkoga, Ante Dražančića i Dubravka Habeka (1–3). Režimski obojane okolnosti života naših kolega u sustavu više političkih privremenih državnih tvorevina, pratili su njihov osobni, obiteljski i nacionalni profesionalni razvoj medicine.

Uvidom u neistraženu dokumentaciju Zakladne bolnice na Rebru za vrijeme II. svjetskoga rata, posebice u osobnike pojedinih djelatnika bolnice i do sada neobjavljene izvore, dobivene su nove spoznaje o okolnostima i djelovanju pojedinih zaslužnika hrvatske medicine, tako i predstojnika šibenskoga odjela za ginekologiju i porodništvo te novootvorenog ginekološko-porođajnog odjela Zakladne bolnice u Zagrebu, doc. prim. dr. sc. Filipa Dražančića (4,5).

Osim spomena njegova djelovanja na ovom odjelu na Rebru, pojedinosti njegova imenovanja na mjesto šefa odjela i djelovanja u Šibeniku i Rebru nisu istraživana, pa je ovaj povijesno medicinski osvrt, dopuna njegovoj biografiji i hrvatskoj povijesti medicine.

U Šibeniku

Dr. Filip Dražančić rođen je 5. ožujka 1895. u Trogiru. Maturirao je na državnoj gimnaziji u Splitu 1914. godine. Medicinu je studirao na medicinskim fakultetima u Innsbrucku i Pragu, a na potonjem je i promoviran u doktora medicine 30. lipnja 1921. Od 23. srpnja 1921. radio je kao općinski liječnik u Trogiru, a potom je kratko radio kao hospitant praške ginekološke klinike profesora dr. Pithe. Specijalizaciju iz ginekologije i opstetricije obavljao na Prvoj češkoj porođajnoj klinici kod profesora dr. Jozefa Jerie. Nakon povratka u Zagreb u razdoblju od 18. veljače 1924. do 31. ožujka 1927. radio je kao asistent profesora dr. Franje Dursta u Kraljevskoj sveučilišnoj klinici za ginekologiju i primaljstvo u Zagrebu (6–8).

Za vrijeme zaposlenja na mjestu asistenta u ginekološkoj klinici u Zagrebu, dr. Filip Dražančić je podnio zamolbu na radon mjesto ginekologa u bolnici u Šibeniku, koja u to vrijeme još nije imala ginekologa, već su kirurzi obavljali opstetričke i ginekološke operacije, kako je to bilo uobičajeno. Dražančić je odlukom Mini-

Slika 1. Doc. Prim. dr. Filip Dražančić

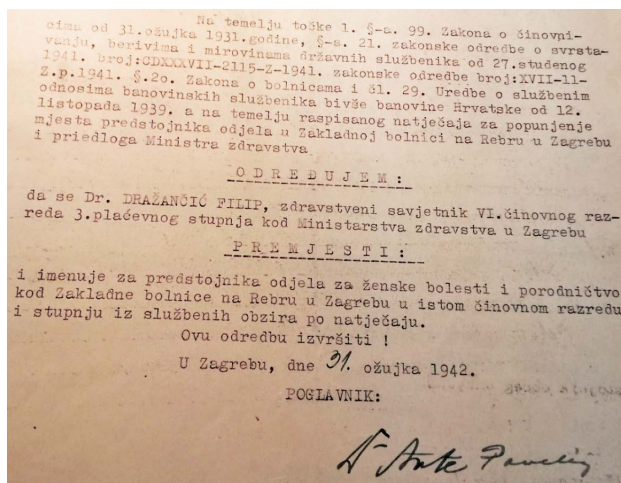
starstva narodnog zdravlja Kraljevine SHS postavljen na mjesto liječnika te v. d. šefa ginekološkog odjela bolnice u Šibeniku 2. veljače 1927. godine, gdje je kasnije postao primarius, šef odjela i ravnatelj Banovinske bolnice u Šibeniku (7,9). O njegovom stručnom napretku svjedoče i godišnje ocjene koje su liječnici, kao i svi državni službenici, dobivali za svoj rad od nadležne komisije ondašnjega Ministarstva zdravstva, pa je tako od početnih ocjena dobar iz 1926. i 1927. godine, vrlo dobar od 1929. do 1931. godine, sljedećih sedam godina dobivao ocjenu odličan. Iznimka je godina 1939. kada je ocijenjen vrlo dobrim (7). Zanimljiv je dokument koji potvrđuje kako se prije same uspostave Nezavisne države Hrvatske (NDH), u veljači 1941. Dr. Filip Dražančić prijavio na natječaj za ravnatelja šibenske bolnice, u kojoj je već od ranije bio zaposlen kao predstojnik odjela, ali je ovaj natječaj poništen jer je Šibenik ostao izvan granica NDH (10).

Uvidom u odredbu o imenovanju potpisanu od Poglavnika 12. studenoga 1941., razvidno je kako je ubrzo nakon uspostave NDH Dražančić bio zaposlen u Ministarstvu zdravstva i udružbe kao zdravstveni savjetnik, a na to se nadovezuje i njegovo pismo u kojem moli da ga se primi u državnu službu NDH. U pismu Dražančić navodi kako je do 13. studenoga 1941. bio na službi u Šibeniku kao predstojnik bolnice, ali je morao napustiti ovo mjesto jer je 28. listopada bio zatvoren od strane karabinjera, a zatim je zbog pritiska talijanskih mjesnih

vlasti morao napustiti Šibenik. Pismo je potpisano u Zagrebu 24. studenoga 1941. godine, a molbi je priložio i zapis svog djelovanja u Šibeniku od 1921., promocije i navod kako je morao napustiti Šibenik, jer je na to bio prisiljen (10). Uvidom u ove postojeće dokumente razaznaju se razlozi zbog kojih je Dražančić morao napustiti dotadašnje radno mjesto i grad Šibenik.

U Zakladnoj bolnici na Rebru

Prije otvaranja nove Zakladne bolnice na zagrebačkom Rebru, raspisani su natječaji za šefove novoustrojenih odjela, pa tako i ginekološko-porođajnog koji je djelovao od 1942.-1946. godine u tri razdoblja. Odjel za ginekologiju i porodništvo bio je smješten u istočnom česlju drugoga kata bolnice, zajedno s kirurškim i s ortopedskim odjelom, a imao je vlastitu operacijsku dvoranu, rađaonicu, sobu za novorođenčad i bolesničke sobe (4).

Slika 2. Odredba o imenovanju dr. Filipa Dražančića za predstojnika odjela za ženske bolesti i porodništvo Zakladne bolnice na Rebru u Zagrebu (11).

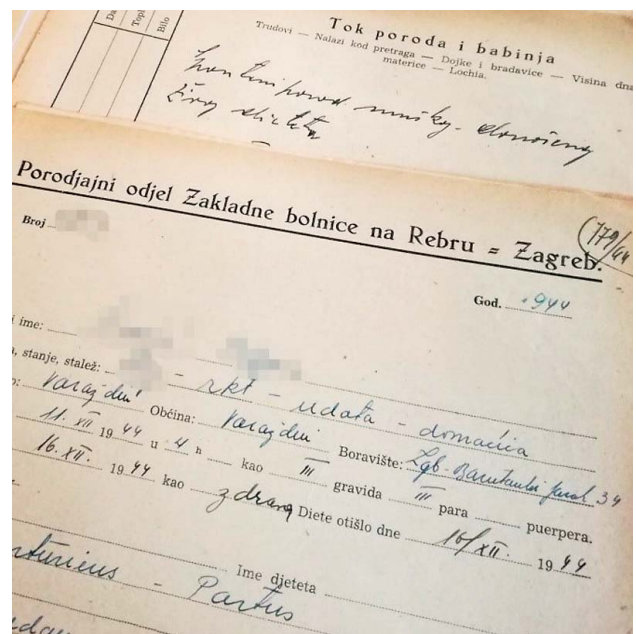
Odlukom od 31. ožujka 1942. imenovan je dr. Filip Dražančić predstojnikom odjela za ženske bolesti i porodništvo Zakladne bolnice na Rebru. Kao razlog imenovanja navodi se taj što je predložen od strane resornog ministra (11), a jedini protukandidat bio mu je dr. Milan Berger, kasniji profesor ginekologije i opstetričije. Prema izvješću ravnatelja Zakladne bolnice na Rebru, prim. dr. Filip Dražančić je kao predstojnik odjela uveden u službu 1. svibnja 1942. godine (12). Potvrdu njegova imenovanja za predstojnika odjela za ženske bolesti i porodništvo Zakladne bolnice na Rebru u Zagrebu *Liječnički vjesnik* donosi u svibnju 1942., mjesec kada je nova bolnica i službeno otvorena (13).

Većina sačuvanih dokumenata vezanih za prim. dr. Dražančića iz vremena dok je radio u Zakladnoj bolnici na Rebru, odnose se na molbe za priznanje liječničke službe, kako bi mogao ostvariti unapređenja u službi. Jedan od njih je i molba za priznavanje godina službe u svrhu dobivanja druge povišice i napredovanja u službi.

Nakon dvije odbijenice, prim. dr. Dražančić je dokazao kako se upornost na kraju ipak isplati, što pokazuje zapisnik Ministarstva unutarnjih poslova koji sadrži odluku o promaknuću dr. Dražančića i to prema odredbi Poglavnika od 20. travnja 1944. godine. U zapisniku piše da se dr. Filip Dražančić, primarni liječnik odjela za ženske bolesti i porodništvo VI. činovnog razreda 3. plaćevnog stupnja kod Zakladne bolnice na Rebru u Zagrebu, promiče za primarnog liječnika istog Odjela V. činovnog razreda 1. plaćevnog stupnja. Prema zapisniku, Dražančić je primao mjesečnu plaću od 11.000 kuna kao i dodatni iznos od 1.500 kuna za stanarinu (14).

Kako je Dražančić dosta uspješno radio na znanstveno-nastavnom polju pokazuje odluka ministra narodne prosvjete Mile Starčevića kojom je 2. travnja 1943. imenovao Dražančića privatnim docentom na Medicinskom fakultetu Hrvatskog sveučilišta u Zagrebu, na katedri „Ginekologija i porodništvo“, gdje je održavao nastavu za studente medicine (14).

Iz prijamnih knjiga i povijesti bolesti ginekološko-porođajnog odjela Zakladne bolnice razvidan je stručni rad i kazuistika koja se zapirala i rješavala na odjelu. Iz knjiga porođaja razvidna je cjelokupna patologija u porođaju koja se rješavala, opstetričkim operacijama koje je izvodio doc. Dražančić i njegovi suradnici dr. Davor Perović, dr. Katarina Vojvoda, dr. Ljubica Car uz asistenciju primalja (porođaji zatkom, okret, lize posteljice, forceps, epiziotomija, zbrinjavanje razdora medice). Posebice su razvidne ginekološke operacije koje su uredno opisivane u operacijski protokol i povijesti bolesti uz sve sastavnice, od operacijskoga tima, opisa operacije i anestezije. Obavljale su se sve ginekološke operacije u razdoblju od svibnja 1942. do sredine 1945., od abrazija materišta, incizija pa sve do vaginalnih i abdominalnih histerektomija, plastičnih korekcija urogeni-

Slika 3. Primjer povijesti bolesti porođajnog odjela Zakladne bolnice na Rebru

toptoza, carskoga reza, operacija malignoma uključujući i Wertheimovu operaciju (15,16,17). Istraživanje je pokazalo kako je Dražančićeva služba u Zakladnoj bolnici završila u svibnju 1945., kada je porođajni odjel drugi put prestao s radom i još jednokratno, treći puta nakratko tijekom ljeta 1946. godine. Po svršetku II. svjetskoga rata, brojni odjeli Zakladne bolnice na Rebru ostali su bez izvorne dokumentacije, brojno osoblje, bolesnici i ranjenici odveženi su iz bolnice i nestali u poraču (4,5).

U Varaždinu

Sačuvana dokumentacija potvrđuje kako je Dražančić prvotno trebao biti premješten na novo radno mjesto, ponovno u Dalmaciji. Međutim, uskoro je završio na bolovanju te je slijedećih nekoliko mjeseci iz tog razloga bio središte raznih prepiski između ministarstava, Zakladne bolnice te Oblasnog narodnog odbora Dalmacija (18). Iako se uvidom u dokumente mogu primijetiti određene prijetnje sankcijama, vidljivo je da prim. dr. Dražančić nikad nije niti započeo s ovom službom. Naprotiv, odlukom Ministarstva narodnog zdravlja od 13. prosinca 1945. premješten je iz Zakladne bolnice u Zagrebu u varaždinsku gradsku bolnicu, gdje mu je služba započela 4. siječnja 1946. godine (19). Dolaskom dr. Dražančića u ovu bolnicu, varaždinski okrug je po prvi puta dobio specijalistu ginekologa te osnivanje ginekološko-porođajnoga odjela upravo njegovim dolaskom. Do tada je porodničke i ginekološke slučajeve obavljao kirurg. Mada nova komunistička vlast nije bila naklona prim. Dražančiću, ipak je procijenila kako joj iskusan liječnik poput Dražančića potreban, pa tako nikada nije bio optužen za suradnju s okupatorom, niti je nakon navedenih nesuglasica pretrpio ikakve posljedice, poput njegovih brojnih suvremenika, primjerice ravnatelja Zakladne bolnice dr. Cvitanovića i dr. Vojvode, njegove sekundarne liječnice koji su u u poraču ubijeni.

Prim. dr. Filip Dražančić vodio je ginekološko-porođajni odjel Okružne varaždinske bolnice sve do svoje smrti 5. veljače 1957. godine. Kroz svoj profesionalni put objavio je više izvrsnih slučajeva kliničke kazuistike s raspravom u Liječničkom Vjesniku (20).

Literatura

1. Habek D. Povijest primaljstva, porođništva i ginekologije bjelovarskoga kraja. Čvor Bjelovar 2008.
2. Dražančić A. Povijest ginekologije i perinatologije u Hrvatskoj. I. Primaljstvo. Klinike i bolnice u Zagrebu. Liječ Vjesn 1999;121:100–109.
3. Dugački V. Ginekologija, porođništvo i primaljstvo između dvaju svjetskih ratova. Acta Med Hist Adr 2003;1:77.

4. Mikulec M. Rodilište na Rebru od 1942. do 1945. – o zanemarenoj povijesno-medicinskoj ustanovi. Diplomski rad. Hrvatsko katoličko sveučilište u Zagrebu, 2018.

5. Hrvatski državni arhiv (HDA), Zagreb, Zbirka 890 – Zbirka personalnih spisa državnih službenika Zemaljske vlade, Pokrajinske uprave, oblasnih uprava, Savske banovine, Banovine Hrvatske i ministarstava Nezavisne Države Hrvatske

6. HR-HDA-890-PS, Filip Dražančić, Svjedodžba rođenja i krštenja, kut. 100.

7. HR-HDA-890-PS, Službenički list Banovine Hrvatske, 1.–5, kut. 100.

8. HR-HDA-890-PS. Filip Dražančić, Molba Ministarstvu narodnog zdravlja u Beogradu, 23. kolovoza 1926., kut. 100.

9. HR-HDA-890-PS. Filip Dražančić, Molba Ministarstvu narodnog zdravlja u Beogradu, 23. kolovoza 1926., kut. 100.

10. HR-HDA-890-PS. Filip Dražančić, Zapisnik Ministarstva zdravstva i udružbe NDH br. 2012, 28. travnja 1941. Zapisnik ministarstva zdravstva i udružbe NDH br. 57448, 12. prosinca 1941.; Molba ravnateljstvu banovinske bolnice, 28. veljače 1941., kut. 114.

11. HR-HDA-890-PS. Filip Dražančić, Odredba Poglavnika o imenovanju za predstojnika, br. 18491-O-1942, 31. ožujka 1942., kut. 114.

12. HR-HDA-890-PS. Filip Dražančić, Zapisnik Ministarstva zdravstva i udružbe NDH br. 18491.; Rješenje ministra, 23. ožujka 1942., kut. 114.; Izvješće Ministarstvu zdravstva i udružbe NDH, 6. svibnja 1942. kut. 114.

13. Razne vijesti. Liječnički vjesnik 1942;5:183.

14. HR-HDA-890-PS. Filip Dražančić, Zapisnik Ministarstva unutarnjih poslova, Glavno ravnateljstvo za zdravstvo NDH, Odredba o promaknuću, 20. travnja 1944., kut. 114.; Ministarstvo narodne prosvjete u Zagrebu NDH, Odredba ministra br. 23002, 2. travnja 1943., kut. 114.

15. Klinički bolnički centar Zagreb, Pismohrana (KBCZ-P). Matične knjige bolesnika 1942.–1945.

16. HR-HDA-1942-KŽBP, Povijesti bolesti, kut. 297.–300.

17. HR-HDA-1942-KŽBP, Rađaonski protokol br. 35, Knjiga porođništva; Isto, Povijesti bolesti, kut. 297.–300.

18. HR-HDA-890-PS, Filip Dražančić, Odluka pretsjedništva Narodne vlade FDH br. 1983/45, 21. kolovoza 1945., kut. 114.; HR-HDA-890-PS, Filip Dražančić, Dopis Ministarstva narodnog zdravlja br. 49446, 27. studenoga 1945.

19. HR-HDA-890-PS. Filip Dražančić, Dopis Gradskog N.O. Varaždin Okružnom N.O. Varaždin, 21. siječnja. 1946., kut. 114.

20. Dražančić F. Liječn Vjesn 1933;9:435–438.; 1946;11–12: 227–232.

Adresa autora: Prof. prim. dr. sc. Dubravko Habek, dr. med., Klinika za ginekologiju i porođništvo Kliničke bolnice „Sveti Duh“ i Hrvatsko katoličko sveučilište u Zagrebu, Ilica 242, 10000 Zagreb, Croatia; *e-mail:* dhabek@unicath.hr